

Preek over Psalm 98

- Schildwolde, 25 december 2019
- Kees van Dusseldorp
- kerstfeest!

Thema: Het zingt in de wereld!

PG 86:1,2 Heur, Gods engels zingen eer**

votum en groet

NLB 477:1,3,4 Komt allen tezamen (beurtzang**)

verbondsvernieuwing

Ps.2:1,4

gebed

lezen: Lukas 2:1-14

Opw.527 Licht in de nacht

lezen: Psalm 98

Opw.525 Jubel het uit, de Heer regeert

lezen: Kol.3:12-17

Sela: Want een kind is ons geboren**

preek Psalm 98:1a 'Het zingt in de wereld!'

DNP Ps.98:1,2**

gebed

collecte

Gz.50 Ere zij God

zegen

na afloop: NLB 487 Eer zij God in onze dagen

Gemeente van Christus,

** zing met je hart en met je leven

‘Jullie, lieve mensen, zingen eigenlijk helemaal niet zo mooi. Jullie zingen met je mond, maar niet met je ziel. Jullie maken veel geluid, maar jullie leven zingt niet. Er klinkt ontroering en enthousiasme in jullie liederen, maar ik geloof jullie niet. Jullie denken dat het zuiver is, maar ik hoor de valse noten. Kom op! Zing met je stem, zing met je hart! Zing met je woorden, zing met je daden! Zing niet alleen een nieuw lied, maar zorg dat jij zelf dat nieuwe lied bent, een loflied voor God.’

Dat zijn de woorden van Augustinus in de vierde eeuw na Christus. Hij hield zijn hoorders een spiegel voor. Bij een preek over Psalm 98. Of het op het kerstfeest was, weet ik niet. In zijn tijd werd het kerstfeest nog lang niet overal gevierd. Ook niet in de kerk. Maar gezongen werd er wel. Volop. Juist in de christelijke kerk. Augustinus stimuleerde dat zelf door veel nieuwe liederen te maken. Hij kon goede muziek waarderen. En toch was er een moment dat hij overwoog om een kerkdienst te houden zonder muziek en zonder zang. Omdat hij het niet vond kloppen. De liederen werden niet gedragen door persoonlijke overtuiging. De woorden en de daden spoorden niet met elkaar.

Een kerstfeest zonder liederen. Het is ondenkbaar. Het kerstfeest is bij uitstek het feest van muziek en zang. Ik weet niet hoe lang de hitlijst wel niet is met kerstsongs. Ook in de kerk kennen we meer dan 300 liederen die in diensten gezongen kunnen worden. Ik vermoed dat sommigen van jullie al wel klaar zijn met alle kerstliederen en weinig motivatie hebben om te zingen. Maar ik vermoed ook dat sommigen van jullie al naar de liturgie hebben gekeken: wat zingen we vandaag? Ah, wel ‘Komt allen tezamen’! Waarom niet ‘Stille nacht’? Oh, gelukkig wel het ‘Ere zij God’. Als dat er niet op zou staan, dan zouden we het spontaan gaan zingen na de dienst!

Wees niet bang! Ik ben niet van plan om een dienst zonder liederen te houden. Ik vind jullie zang wel mooi! Juist op deze plek komen de klanken prachtig bij elkaar. Eigenlijk zouden jullie hier allemaal eens op de kansel moeten komen tijdens de samenzang, dan kun je dat horen! En ik vind het nog veel mooier, omdat ik zie dat een oudere zuster meezingt, terwijl ze een verdrietig bericht heeft gehoord over een van haar kinderen. Dat een jongen meezingt, ook al snapt hij zo weinig van God. Dat een man meezingt, die een behoorlijk bedrijf moet runnen. Dat een vrouw meezingt, die bekend staat om haar praktische hulpvaardigheid.

Het is een goddelijke opdracht om te zingen! ‘Zing en jubel met alles wat je hebt’ draagt Psalm 98 ons op. Maar die spiegel van Augustinus, daar wil ik ook niet te snel aan voorbijlopen. ‘Zing niet alleen met je stem, maar ook met je hart! Zing niet alleen met je woorden, maar ook met je daden! Zorg dat jij zelf een loflied voor God bent!’

Je kunt die spiegel meenemen bij prachtige kerstconcerten en beroemde artiesten. En inderdaad, grote kans dat veel zang dan afvalt. Omdat de muziek prachtig is, maar niets te maken heeft met geloof. Omdat de woorden ontroerend zijn, maar niet gedragen worden door een integer leven. Omdat de emoties gezocht worden, maar mensen er niet bij de Verlosser worden gebracht.

Maar weet je: behalve kritiek oefenen op al die artiesten, kun je beter kijken naar je eigen zang. Ben je bereid om te kijken naar de kwaliteit van je kerstzang? En dan niet of het mooi klonk of niet, of de begeleiding op orde was of niet, of de liedkeus wel paste of niet, of het aansloot bij je eigen beleving of niet. Weet je wat je zingt? Geloof je wat je zingt? Doe je wat je zingt? Als daar iets aan schort, dan moet je niet stoppen met zingen. Maar dan heb je wel huiswerk. Zoek hier de kwaliteit van de kerstzang in de kerk! Misschien kan het niet tippen aan de concerten op TV. Maar in de hemel luistert de Heer of het – ondanks alles – zingt in je hart. En of het – ondanks alles – zingt in je leven.

**** een kerstpsalm helpt bij het zingen**

‘Zing voor de Heer een nieuw lied!’ Dat is de boodschap van Psalm 98. ‘Juich en jubel, zing het uit!’ klinkt het in het tweede couplet. Deze opdracht om te zingen, is helemaal verbonden aan het kerstfeest.

Psalm 98 is een kerstpsalm. Om te zingen op het kerstfeest. En om je vandaag te helpen om echt tot zingen te komen. Deze psalm geeft woorden aan wat je niet kunt zien in de kribbe. Maar wat er wel is. Deze psalm maakt duidelijk dat het zingt in de wereld. Vanaf de geboorte van Jezus Christus.

Bij kerstfilmpjes en animaties klinken vaak op de achtergrond van die tinkelende klokjes als de kribbe in beeld komt. Als de herders of de engelen verschijnen. Misschien heb je zelfs het gevoel dat die klokjes heel zachtjes getinkeld hebben in de kerstnacht zelf. Dat was natuurlijk niet echt zo, maar tegelijk klopt het ook wel weer een beetje. Vanaf de kerstnacht zingt het in de wereld. Dat is wat Psalm 98 ons laat zien.

Ik noem het de kerstpsalm. Niet omdat we deze psalm alleen bij het kerstfeest kunnen zingen. Maar omdat deze psalm heel mooi spreekt over het kerstfeest. Nee, de naam van de Here Jezus wordt niet genoemd, we komen Jozef en Maria er niet in tegen, of de herders, de engelen of de magiërs. Het gaat niet over Gods Zoon, over Bethlehem, over het Licht van de wereld en zo. Toch is het de kerstpsalm bij uitstek.

In alle drie liederen rond de kribbe, wordt psalm 98 gebruikt. In de lofzang van Maria klinkt het: ‘De Machtige heeft grote dingen gedaan’. In de lofzang van Zacharias horen we: ‘De Heer heeft gedacht aan zijn volk’. En in de lofzang van Simeon gaat het over: ‘Gods heil is een licht voor alle volken’. De drie kerstliederen uit Lukas 1 en 2 gebruiken alle drie woorden uit Psalm 98. Bovendien vervullen ze de opdracht om een nieuw lied te zingen. De eerst drie kerstliederen zijn toen gemaakt, door Maria, Zacharias en Simeon. Hoeveel nieuwe liederen er ook zijn en worden gemaakt, deze drie worden nog steeds gezongen. En ze duwen alle drie Psalm 98 naar de voorgrond. Geen wonder dat én in de rooms-katholieke én in de lutherse traditie deze psalm altijd het eerste lied is dat in de kerstdienst klinkt.

Wil je leren zingen met kerst? Niet alleen met je stem, maar ook met je hart? Niet alleen met je woorden, maar ook met je daden? Zing dan in ieder geval deze kerstpsalm! Die niet alleen de opdracht geeft dát je moet zingen. Maar ook waarom en hoe.

**** couplet 1: zing van Gods redding**

Heb jij je ook wel eens afgevraagd wat er nu zo speciaal was aan dat kindje in de kribbe? Het was toch gewoon een baby? Nou ja, voor zover een baby 'gewoon' kan zijn? Een nieuw mensenkind is altijd een wonder. Maar dit kind had toch niet iets bijzonders? Het droeg toch geen stralenkrans of zo. De aanwijzing die de herders kregen was juist dat het in een doek gewikkeld in een voederbak zou liggen. Nu is dat niet heel normaal of zo, maar toch ook geen bovennatuurlijk teken. En toch zijn de herders zo ongelooflijk blij als ze het kindje zien. Komen er zelfs belangrijke mensen uit het Oosten speciaal voor hem, en worden er nieuwe liederen geschreven.

Wat mij opvalt, is dat er steeds een signaal van boven komt. Maria komt tot haar lofzang al ze door de engel is bezocht. Daardoor ziet ze haar zwangerschap in ander licht. Zacharias komt ook tot zijn lofzang als hij de woorden van de engel gelooft. En Hij ziet God aan het werk. Simeon begint te zingen met het kindje in zijn armen, omdat Gods Geest hem aangaf dat dit kindje de beloofde Redder was. En de herders zijn zo blij, omdat een engel had gezegd: vandaag is de Redder geboren, ga hem maar opzoeken!

Je hebt Gods Woord nodig om in ogenschijnlijk kleine gebeurtenissen het grote verhaal van Gods verlossing te ontdekken. Psalm 98 kan vanmorgen onze engel zijn. Die ons duidelijk maakt wat er eigenlijk gebeurd is.

Als je het eerste couplet van Psalm 98 zingt bij de kribbe, dan zing je van de overwinning van God de Heer. Dan zing je van het wonder van redding en bevrijding. Dan zing je van de diepe liefde en trouw van onze God. Hij dacht aan zijn beloften, Hij herinnerde zichzelf aan zijn liefdeskeuze voor Israël en aan zijn genade voor de mensheid. Dat maakt het kerstfeest tot zo'n groot feest! De geboorte van Jezus Christus is een bewijs dat God ons niet heeft loslaten. Dat Hij wel degelijk bezig blijft met het redden van mensen. Dat Hij prijs stelt op het geloof, het vertrouwen en de vriendschap van mensen. Dat zijn grote woorden, wonderlijk vol van genade. Over jou en mij. Met alles wat wij kapot maken. In onszelf, in onze relaties en in onze wereld. Met alles waarin wij tekortschieten. Tegenover mensen en tegenover God. Toch heeft God contact gemaakt met zijn liefde en trouw voor zijn volk. Zo gaf Hij het grootste geschenk van alle tijden: zijn Zoon.

In onze vertaling van Psalm 98 gaat het in vers één, twee en drie drie keer om de overwinning. Het hebreeuwse woord hier is 'yesjuwah', dat heil of redding betekent. En dat ook de hebreeuwse naam voor Jezus is. Mag ik dat ook opvatten als licht bij het kerstfeest? Die duidelijk maakt dat God zelf de organisatie heeft bij de geboorte van Jezus Christus. Zijn sterke arm heeft dit heil gebracht laten doorbreken. Een wonder van zijn kracht. De overwinning hoort daarbij, zoals Psalm 98 waarschijnlijk ooit gemaakt is om God te eren voor een overwinning van koning David. Maar het gevolg van die overwinning is veel belangrijker: de bevrijding, de redding, het heil. God heeft wonderen gedaan!

Je hebt een woord van boven nodig om het grote verhaal van Gods verlossing te ontdekken. Als Psalm 98 onze engel is, dan laat die zien hoe wij in het kindje Jezus Gods liefde zien en dat datzelfde kindje de Christus is, die ons redt. Maar dan ga ik nog verder: Als Psalm 98 je engel is, dan raak je zelf nooit uitgezongen over Jezus Christus en ontdek je in ogenschijnlijk kleine gebeurtenissen steeds weer zijn aanwezigheid en zijn leiding. Als Psalm 98 je engel is, dan ben je ongelooflijk blij met iedereen die zich door Hem laat redden en zet je je ervoor in om irritaties, meningsverschillen en conflicten op te lossen of achter je te laten. Zing van Gods redding!

**** couplet 2: jubel van Gods komst**

Het zingt in de wereld. Sinds het kerstfeest. Omdat mensen zingen van Gods kracht en genade. Omdat mensen bezingen van wat God heeft gedaan. Omdat mensen zingen – hoorbaar of niet – van het heil dat ze in Jezus Christus ontvangen. Omdat mensen de behoefte hebben om te zingen en de opdracht van de kerstpsalm snappen om een nieuw lied te zingen voor de Heer.

Het zingt in de wereld. Het tweede couplet van psalm 98 is daar nog veel duidelijker over. Een compleet orkest treedt aan van trompetten, hoorns en harpen. Heel de wereld wordt opgeroepen in te stemmen met de lofzang. En nog meer: laat heel de schepping jubelen, zingt deze psalm. Laat de zee bruisen, laat de continenten juichen, laat de rivieren klappen, laat de bergen zingen!

En ook hier wordt de reden aangegeven. Want de Heer is in aantocht. Hij komt recht en vrede herstellen. Hij zal verschijnen en zal rechtspreken. Dat betekent in de eerste plaats dat de Heer opricht wie gebogen is. En dat Hij veroordeelt wat zich tegen hem verzet. Daar kijkt heel de schepping naar uit. Als God de volken oordeelt, het kwaad verwijdt en de vrede brengt, dan haalt heel de schepping opgelucht adem. De bossen, de weiden, de rivieren en de moerassen. De vogels en de koeien, de varkens en de bevers. Ook zij zuchten onder het onrecht, het egoïsme en de onmacht van mensen.

Hebben we het nog over het kerstfeest? Gaat het nog over de geboorte van het kind? Jazeker! Wie psalm 98 aanheft bij de kribbe, die opent een grote horizon. Het is meer dan een ster in de nacht. De gordijnen gaan even aan de kant en je krijgt een doorkijkje naar de nieuwe wereld. Want als God denkt aan zijn liefde en trouw, dan is dat niet voor een enkel moment. Als God ingrijpt, dan wordt het niet maar één nacht licht op aarde. Als de Heer verlost, dan verandert het leven. Tot aan de nieuwe wereld toe.

Daarom hoort dit tweede couplet erbij. Is dit ook de boodschap van deze kerstpsalm: Mensen: leef naar wat je zingt!

Zing je van vrede op aarde? Ga aan het werk met vrede op aarde!

Zing je van liefde voor elkaar? Ga aan het werk met liefde voor elkaar!

Zing je van de vervulling van Gods Woord? Ga aan het werk met het volbrengen van Gods Woord!

Zing je 'komt allen tezamen'? Zorg dan ook dat je erbij bent!

Zing je van Gods liefde voor de mensen? Vertel dan van Gods liefde voor de mensen!

Zing je van Gods rechtvaardigheid? Leef dan als rechtvaardige!

Want Hij komt! Hij die de Verlossing in eigen persoon is. Hij die de belichaming is van Gods liefde. Hij jouw Heer is en je in zijn armen heeft gesloten! Hij komt. Om recht en vrede te herstellen. Dat zingt al rond in deze wereld. In al die mensen die zingen van Gods trouw en kracht.

**** zing een nieuw lied voor de Heer**

Sommige vogels gaan beter zingen als ze zangzaad krijgen. God geeft ook zangzaad. In het kerstfeest. In de geboorte van Jezus Christus. In Psalm 98. In heel zijn Woord. 'Zing een nieuw lied voor de Heer'!

Zangzaad. Wil je dat? Leren zingen? De Heer nodigt je uit. Hij roept je ertoe. En Hij brengt je erbij. Let op zijn wonderen, dan krijg je zin om te zingen! Laat zijn liefde in je leven toe, dan kun je je niet stilhouden!

Zing!

Als je een klein vrolijk meisje van vier jaar bent.
Als je een dwarse puber van veertien bent.
Als je een afgezwaaide student van vierentwintig bent.
Als je een jonge vader van vierendertig bent.
Een actieve vrouw van vierenveertig.
Een verantwoordelijke broeder van vierenvijftig.
Een vitale opa van vierenzestig.
Een wijze vrouw van vierenzeventig.
Een biddende oudere van vierentachtig.

Zing!

Je kunt zeggen: ik hou niet zo van zingen, mijn hart staat er niet naar. Ik heb teveel pijn en verdriet. Zit te vol met boosheid en verwarring. Weet juist dan dat Jezus Christus gekomen is om je te redden! Schuil bij hem en laat het lied in je leven groeien, ook al is het een lied in de nacht.

Je kunt zeggen: zingen heeft geen zin. We moeten aan het werk. De nood is te groot. We kunnen ons niet veroorloven onze tijd niet verspillen met mooie liedjes. Weet ook dan dat Jezus Christus geboren is. De Redder van de wereld. Om moed te houden. Doe je werk, terwijl je hard zingt van Hem. Van zijn vrede en van zijn recht.

Je kunt zeggen: we zingen al zo veel. Ik wil niet opvallen. Het is raar. De liederen zijn raar. De teksten zijn vreemd. Mensen snappen het niet. Let dan op Jezus Christus en ontdek dat bij Hem je leven open gaat. Zodat je ernaar gaat verlangen om van Hem te zingen. En zo tot een getuige te worden.

Augustinus zette eens zijn gemeente voor de spiegel: Geloof je wat je zingt? En doe je ook wat je zingt?

Diezelfde Augustinus zei later tegen God: 'Heer, u brengt mij tot zingen. Ik kan niet anders, dan u loven.'

Het zingt in de wereld. Vanaf het kerstfeest krijgt dat lied een nieuwe klank. Hoor je het? Hoe het zingt in de wereld? Hoe het zingt van Gods trouw? Zingt van Gods komst? Doe je eraan mee? Draag je eraan bij? Met je hart, met je leven en ook met je mond?

Laten we zingen!